

Posudek vedoucího práce:

Jiří Petrák, Fenomén pánské módy politické reprezentace v evropském kontextu, Ústav politologie, FF UK, Univerzita Karlova, 2017, 63 stran.

Předložená práce kolegy Petráka je v mnoha ohledech bezpochyby nekonvenční, což platí jak o nepříliš tradiční volbě zkoumaného tématu, tak místy i o používaném jazyku či o tendenci propojovat klasický přístup zkoumání politické kultury a politické reprezentace s moderními trendy bádání v oblasti image, psychologických principů sociální interakce a marketingu. Tato inovativnost a do jisté míry i kontroverze přirozeně přináší řadu úskalí, jež souvisejí s tím, zda lze od odborné práce bakalářské úrovně očekávat pouze striktně zavedené postupy, či zda je myslitelné a žádoucí klást při jejich hodnocení důraz i na autorský osobitý přístup a invenční způsoby uchopení problematiky. Z mého úhlu pohledu je na předložené práci třeba ocenit jednak onu již zmiňovanou volbu originálního, nepříliš probádaného a nadto obtížně uchopitelného tématu, jež sice příliš nezapadá do klasických vzorců objektivistických očekávání ohledně zkoumaného objektu, ale naopak naplňuje představu o pozici a motivaci postmoderního badatele, který se explicitně hlásí k předmětu svého zájmu a uznává, že jakési předporozumění či volba zkoumané problematiky je přirozeně odvislá od autorových osobních preferencí. Jestli lze totiž na Petrákově práci něco ocenit především, pak jsou to zápal, jakož i erudice v oblasti doposud převážně marginální problematiky politické módy, s nimiž autor ke své studii přistupuje.

I přes onu obtížnější uchopitelnost tématu a de facto i způsob hodnocení předložené studie je nicméně třeba s povděkem kvitovat, že se kolega Petrák snaží snoubit nekonvenční téma a rovněž tak nepříliš tradiční analýzu stylu oblékání z obrazových materiálů a dobových záznamů se zavedenými koncepcemi sociálně-vědeckých teorií. Tato ambice je identifikovatelná už v úvodu, v němž se autor hlásí k ambici zakotvit problematiku ideologického charakteru politické módy prostřednictvím koncepcí symbolické reprezentace a teorie modernizace. Určitý problém této ambice se nicméně odhaluje už v teoretické části, v níž sice autor představuje zmíněné teoretické koncepce, avšak ponechává je bez dostatečně vysvětleného explicitního vztahu k problematice zkoumané v empirické části studie – když například na str. 5 konstatuje, že politická móda v rovině symboliky souvisí s teorií řečových aktů, projevuje se absence potřebného rozvedení tohoto konstatování. V řadě případů by se navíc vyloženě nabízelo přistoupit kritičtějším prizmatem k využívané literatuře – uvádí-li kolega Petrák na str. 4 pasáž z Dörflese, v níž se hovoří o tom, že člověk bez šatů by byl červem, vnucuje se otázka, do jaké míry lze podobně kontroverzní výroky přejímat bez kritických komentářů ze strany autora.

Podobná silnější a zároveň kritičtější pojímaná vazba mezi teoretickými schémata a analyzovaným materiálem by byla potřebná i v případě teorie modernizace či symbolické reprezentace, díky čemuž by bylo možné následně očekávat i funkčnější naplnění hlavního cíle studie, za něž si autor stanovil identifikaci souvislostí mezi politickou orientací elit v meziválečné a soudobé Evropě a jejich módní stylizací. Takto stanovený úkol lze považovat za velmi podnětný a účelný zároveň – dle mého soudu se jedná dokonce o hlavní moment, v němž se studie i přes nedostatečnou provázanost teoretické a praktické části posouvá do roviny badatelského počínu, neboť je zřejmé, že autorovi se nejedná pouze o vršení módních postřehů z oblasti politiky, ale přistupuje k tématu s určitým stanoveným záměrem, opírajícím

se o pochopitelnou a zdůvodněnou tezi v podobě předpokládaných rozdílů mezi stylizací odlišných ideologických pozic.

Otázkou přirozeně zůstává, nakolik se kolegu Petrákovi podařilo stanovený cíl naplnit. Z empirické části studie jednoznačně vyzařuje autorova již zmíněná erudice v oblasti teorie módy, vedle níž lze pozitivně kvitovat i skutečnost, že autor svou studii v průběhu jejího vytváření pravidelně konzultoval například s doc. Beranovou, českou odbornicí na vývoj estetického myšlení, neboť já osobně jsem s ohledem na vlastní specializaci od počátku sebekriticky uznával, že práci mohu odborně vést především po stránce historické a pro oblast hlavního záběru studie, tedy výzkumu politické image, módy a stylizace bude pro autora žádoucí obracet se právě na specialisty podobného zaměření. Za jeden z ústředních problémů empirické části, s nímž kolega Petrák laboroval od počátku, a na nějž by se měl při obhajobě zaměřit, musíme považovat otázku výběru zkoumaných reprezentantů, a to jak v meziválečném, tak současném období. Autor už v úvodu vcelku pochopitelně stanovuje, že bude záměrně vybírat ty osobnosti, které lze považovat za módně signifikantní, aby tyto reprezentanty mohl pasovat do role jistých archetypů, zároveň však poukazuje na nutnost vybírat politické elity z různých pozic ideologického spektra, aby bylo možné realizovat ústřední cíl studie. Zatímco první ze stanovených podmínek kolega Petrák bezpochyby naplňuje, když podrobuje zkoumání ty osobnosti, na nichž dokáže demonstrovat jak důležitost, tak variabilitu módní stylizace v obou sledovaných obdobích, o naplnění druhé podmínky lze polemizovat, neboť není příliš zřejmé, zda výběr zvolených osobností představuje dostatečnou škálu pro identifikaci souvislosti mezi politickým přesvědčením a módní profilací, a to jak v rovině počtu zvolených případů, tak především v otázce konkrétně vybraných person. Dobře se tato skutečnost projevuje v obou sledovaných obdobích, neboť ve většině případů dospívá autor k závěru, že dotyčné politické osobnosti byly módně natolik silné a svébytné, že svou image a stylizaci upravovaly dle vlastních potřeb bez nutných vazeb na vlastní politickou orientaci.

Co se úrovně historické analýzy týče, lze v kapitole o meziválečném období vysledovat dvě kvalitativně odlišné části. Pasáže věnované módnímu stylu T. G. M. a Mussoliniho v tomto ohledu poněkud převyšují (jak analyzovaným materiálem, tak přístupem) ty části, v nichž autor pojednává o politické módě Churchilla či Stresemanna – především v případě posledního zmíněného by bylo žádoucí onen představený styl poněkud více rozvést, neboť podkapitola je zaměřena převážně na pojednání o kancléřově specifické úpravě obleku. Oproti tomu část věnovaná Masarykovi je v mnoha ohledech nejen rozbohem životního stylu čs. prezidenta, ale i pokusem o zachycení módního „ducha doby“ a autor zde na základě vyjádření Gutha-Jarkovského otevírá otázku vztahu demokratického zřízení a masové kultury. Na podobnou dílčí nevyváženost pak narazíme i v kapitole o současné politické módě, určitým problémem je i skutečnost, že kolega Petrák prakticky ve všech kapitolách neopomíná opakovat konstatování o důležitosti módy v politice, což může působit nadbytečně a vágně. Kapitole pojednávající o současnosti by rovněž slušel více analytický přístup zacílený na práci s početnější obrazovou dokumentací – zatímco v případě meziválečné éry je těžiště práce stavěné na memoárech a písemných záznamech pochopitelné, skýtá současná epocha skutečně netušené možnosti pro provázání vizuální dokumentace a odborné analýzy. I v této části autor uvádí fakticky správné, rozhodně erudované a mnohdy originální postřehy a hlavní kontroverzní problém tak představuje opětovně de facto otázka po validitě srovnání vybraných případů, jelikož není například jasné, proč je na jedné úrovni srovnáván řecký lídr Tsipras s víceméně druhořadým polským politikem Korwinem-Mikkem.

I přes uvedené nedostatky a určité pokulhávání teoretického přístupu, respektive jeho aplikace v empirické části, oceňuji na autorově práci jak jeho ochotu pustit se do nevšedního a nesnadného tématu, tak jeho erudovaný přístup vůči propojování problematiky teorie módy s historickým kontextem. Především z těchto důvodů **doporučuji práci k obhajobě** za podmínky, že autor uspokojivě zodpoví následující otázky:

- 1) Na základě jakých kritérií byly zvoleny jednotlivé zkoumané osobnosti a proč nebyl kladen větší důraz na zachování klasického dichotomického spektra pravice vs. levice – alespoň v případě meziválečné éry? Domnívá se autor i po vyhotovení práce, že zvolený přístup srovnávající kontexty odlišných regionů v rámci Evropy byl optimální?
- 2) Které závěry (respektive která zjištění) považuje autor ve své práci za klíčové?

V případě úspěšné reflexe zmíněných otázek, respektive reakce na připomínky oponenta navrhuji práci hodnotit stupněm dobře.

V Hradci Králové
J. Květina

14. 6. 2017